

Oponentský posudek na práci Lenky Sternal Vývoj slovní zásoby bilingvního česko-německého dítěte

Předkládaná bakalářská práce je kazuistikou bilingvně vychovávaného chlapce v omezeném časovém období, avšak klíčovým z hlediska vývoje řeči. Studie pochází z „domácí produkce“ autorky, protože sledovaným jedincem je její syn. To přináší velký výzkumný potenciál, který autorka dokázala velmi dobře využít a vznikla tak studie se spoustou zajímavých výstupů.

Hlavní metodou sběru dat byl záznam produkovaných slov chlapcem do deníků. Chtěla bych ocenit systematickou a pečlivou práci autorky. Rovněž obdivuji aktivní zapojení tatínka, i když ke konci výzkumu už z pochopitelných důvodů nefungovalo perfektně.

Asi největší klad práce vidím ve velmi přehledném způsobu podání výstupů sledování ve vztahu ke druhé hypotéze. Nejen, že autorka prezentuje řadu velmi ilustrativních, přehledných a srozumitelných tabulek a grafů, ale také se jí daří konfrontovat vlastní výstupy s literárními poznatky a prezentované analýzy tak okamžitě interpretovat, hodnotit a vyvozovat z nich závěry. Musím říct, že takto vysokou úroveň analytické práce v součinnosti s literaturou vidím v bakalářských i magisterských pracích opravdu zřídka. Snad tomu napomohl fakt, že analyzováno zde bylo vlastní dítě a téma je autorce opravdu bytostně vlastní. To však neubírá na faktu, že data jsou zpracována opravdu pěkně.

K jiným aspektům práce mám připomínky, nicméně nakonec, po přečtení celé práce, se mi zdají spíše podružné, pokud autorka i přes tyto nedostatky dokázala dospět k natolik kvalitní interpretaci vlastních dat. Mezi slabiny počítám zaprvé poměrně stručnou literární rešerši (10 stran textu), navíc opřenou z velké části o českou literaturu. Mezi zdroji nacházíme poměrně často i diplomové práce, což by bylo přípustné v případě, kdy se v nich objevují unikátní empirické výsledky, ale ne pokud je z nich přebírána citace primárního zdroje. Sem tam se vloudí i vlastní přesvědčení, které v rešerši nemají místo. Soustředění se na českou literaturu je snad částečně obhajitelné tím, že český jazyk je tu předmětem studia. V tom případě mi tu ale chybí jakékoli zdroje z německé jazykové oblasti. Po faktické stránce je však teoretický úvod opět velmi jasný, logicky utříděný a věcný.

Další slabinou jsou formulované hypotézy, konkrétně první z nich: „jakým způsobem se rozvíjí slovní zásoba u bilingvního dítěte, tj. zda postupuje osvojování obou jazyků stejným tempem nebo zda je tato slovní zásoba v každém jazyce odlišná“. Toto není podle mého názoru otázka vhodně formulovaná, natož pro případovou studii. Pominu teoretickou otázku, že to, jestli zjistím stejnoměrný vývoj obou jazyků u „bilingvního“ dítěte závisí na tom, jak si takové bilingvní dítě definuji (což velmi přehledně rozebírá sama autorka). Pokud si ho definuji jako dítě, u kterého se vyvíjí oba jazyky stejnou měrou, tak je tím stejnoměrnost vývoje daná již z hypotézy. Pokud si ho definuji jako dítě, které zná alespoň trochu z jiného jazyka, tak mohu očekávat velmi nerovnoměrný vývoj. Navíc ovšem samozřejmě případová studie je jen jedním příkladem, kde jde rozvoj obou jazyků více či méně stejnoměrně v závislosti na mnohých faktorech, které zde jsou okrajově zmiňovány, ale nejsou analyzovány. Smysl by tedy mělo buďto řešit tuto otázku na větším souboru, například zahrnujícím děti rodičů s odlišnou mateřštinou, anebo v rámci jednoho případu hledat časové souvislosti mezi inputem každého z jazyků a nárůstem produkce dané řeči.

Posledním problematickým bodem je zapojení dotazníku CDI. Str. 21/22 působí značně rozpačitě, až mám pocit, že se ztrácím v cíli a smyslu práce. Dosud jsem měla za to, že jde o to, popsat řečový vývoj bilingvního dítěte vzhledem k dětem monolingvním. Velkým ochuzením vzhledem k tomuto cíli je už to, že autorka používá dotazník CDI pouze pro jeden jazyk. Německá verze jistě existuje, případně by se dala jistě vytvořit. Zcela nepochopitelná mi je pak úvaha o vhodnosti použitého dotazníku CDI, údajně proto, že bilingvní děti mají jinou slovní zásobu. Není to právě to, co se autorka snaží zjistit, zda a jak mají jinou slovní zásobu? Dále mi není jasné, jak byla zjištěna vstupní úroveň produkce německých slov, pokud dotazník CDI byl za tímto účelem použit pouze pro česká slova.

Oceňuji tedy velký analytický potenciál a množství práce během sběru dat, avšak vzhledem k poměrně chudému teoretickému ukotvení a nešťastně formulované hypotéze navrhuji známku velmi dobře.

Jitka Lindová